

Snyltningsbrott

Åtalsprövning

Rättslig vägledning 2022:18
Utvecklingscentrum
Juni 2022
Uppdaterad oktober 2025

1 Inledning

I denna vägledning behandlas frågan om i vilka fall åtal är motiverat från allmän synpunkt vid fall av s.k. snyltningsbrott enligt 9 kap. 2 § andra stycket brottsbalken.

2 UC:s rekommendation

För snyltningsbrott gäller särskild åtalsprövning. Sådana brott får åtalas av åklagare endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt (9 kap. 12 § andra stycket brottsbalken).

Rekommendation

Bedömningen av om åtal är motiverat från allmän synpunkt bör i betydande utsträckning ta sin utgångspunkt i värdet av det som tillhandahållits. Stor vikt bör även fästas vid graden av vilseledande.

Om värdet **understiger 1 500 kr** bör normalt åtal inte vara motiverat från allmän synpunkt. Åtal kan dock vara motiverat om det finns försvårande omständigheter av särskild kvalificerat slag – t.ex. vid upprepade återfall i liknande brottslighet – eller vid en tidsbegränsad insats mot brottslighet som utgör ett påtagligt lokalt problem.

Om värdet är **1 500 kr eller däröver men värdet ändå är ringa (inte överstiger 2 500 kr)** bör åtal vara motiverat från allmän synpunkt när försvårande omständigheter föreligger, såsom när den som är misstänkt satt förfarandet i system eller om hon eller han visat särskild förslagenhet.

Om det tillhandahållnas värde inte är ringa (**överstiger 2 500 kr**) bör åtal anses motiverat från allmän synpunkt redan på grund av det tillhandahållnas värde.

3 Rättslig reglering

Enligt 9 kap. 1 § brottsbalken döms den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, för bedrägeri till fängelse i högst två år. Om brottet med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet är att anse som ringa döms enligt 9 kap. 2 § första stycket brottsbalken för ringa bedrägeri till böter eller fängelse i högst sex månader.

I 9 kap. 2 § andra stycket brottsbalken finns en särskild bestämmelse om straffansvar för s.k. snyltningsbrott. Enligt detta lagrum kan den dömas för ringa bedrägeri som utan att göra rätt för sig tillgodogör sig husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat sådant, som tillhålls under förutsättning av kontant betalning, oavsett om hon eller han vilseleder någon eller inte.

Bestämmelsen gäller även om värdet av det som begagnats är förhållandevis högt. Är värdet inte ringa och gärningen i övrigt är sådan som avses i 9 kap. 1 § brottsbalken, ska emellertid dömas för bedrägeri (9 kap. 2 § andra stycket brottsbalken sista meningen).

För snyltningsbrott gäller särskild åtalsprövning. Sådana brott får åtalas av åklagare endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt (9 kap. 12 § andra stycket brottsbalken).

I prop. 1975/76:148 anförde departementschefen som exempel på när åtal är påkallat från allmän synpunkt fall där vilseledandet varit särskilt påtagligt och omfattas av gärningspersonens uppsåt eller att han eller hon varit vårdslös på ett sätt som inte är ursäktligt eller om gärningspersonen satt förfarandet i system samt fall där gärningen rört mer betydande värden.

Beloppsgränser

Gällande de angivna beloppsrekommendationerna har rättsfallen NJA 2009 s. 586, NJA 2019 s. 951 och domen från Högsta domstolen i mål B 712-25 meddelad den 30 oktober 2025 beaktats. Samtliga rättsfall gällde höjningen av värdegränsen mellan stöld och ringa stöld på grund av stigande konsumentprisindex. Värdegränsen mellan stöld och ringa stöld har även betydelse för gränsen mellan bedrägeri och ringa bedrägeri och indirekt även för åtalsprövningsregeln. Gränsen mellan stöld och ringa stöld går för närvarande vid 1 500 kr. UC:s rekommendationer har anpassats till dessa förutsättningar.

ÅKLAGARMYNDIGHETEN